

ETHOS - Europos benamystės ir būsto atskirties tipologija

Benamystė yra viena iš pagrindinių ES Socialinės Apsaugos ir Įtraukties (inclusion) Strategijos sprendžiamų problemų. Tam kad būtų galima vykdyti benamystės prevenciją ir teikti benamių žmonių apgyvendinimo paslaugas yra būtina suprasti tapimo benamių procesą ir atpažinti kelius vedančius į šią situaciją, tad yra svarbus benamystės reikšmės platiąja prasme suvokimas.

FEANTSA (*European Federation of organisations working with the people who are homeless*) (Europinė su benamiais žmonėmis dirbančių organizacijų federacija) sukūrė benamystės ir būsto atskirties tipologiją – ETHOS.

ETHOS tipologija pradama nuo conceptualaus suvokimo, kad yra trys, „namus“ apibūdinantys laukai, kurių nebuvimas gali būti naudojamas benamystei apibrėžti.

Namų turėjimas gali būti suvoktas kaip: adekvačių gyvenamųjų patalpų (ar vietos), su kuriomis asmuo ar jo/jos šeima gali elgtis išskirtinai kaip su savo nuosavybe (fizinis laukas), turėjimas; galėjimas išsaugoti privatumą ir palaikyti santykius (socialinis laukas); teisėtas būsto nuosavybės turėjimas (teisinis laukas). Remiantis šiais laukais galima suformuluoti keturis pagrindinius konceptus: bestogiai (gyvenimas lauke), benamystė, nesaugus būstas ir netinkamas būstas. Visi šie konceptai gali būti naudojami *namų neturėjimui* nustatyti. Tad ETHOS benamius klasifikuoja remiantis jų gyvenimo ar „namų“ situacija. Šios koncepcinės kategorijos yra suskirstytos į 13 operacionalių kategorijų, kurios gali būti naudojamos įvairiems politikų tikslams įgyvendinti, tokiems, kaip benamystės problemos stebėjimo, vertinimo, benamystės masto nustatymo politikų kūrimas.

		Operacionali Kategorija	Gyvenimo Situacija	Bendrinis apibrėžimas
Konceptuali kategorija	BESTOGIAI	1 Žmonės gyvenantys lauke	1.1 Vieša vieta arba vieta lauke	Gyvenantys gatvėse arba viešose vietose ir neturintys prieglobsčio, kurį būtų galima apibūdinti, kaip gyvenamąsias patalpas
		2 Kritiniu atveju apgyvendinti žmonės	2.1 Vienos nakties prieglobstis	Žmonės be įprastos apsisistojimo vietos, kurie naudojami vienos nakties prieglobščiu, lengvai prieinamam prieglobščiu.
	BENAMIAI	3 Žmonės apgyvendinti benamiams skirtose įstaigose	3.1 Hosteliai benamiams ¹	Numatytas trumpalaikis apsisistojimo laikas
			3.2 Laikinas apgyvendinimas	
			3.3 Pereinamasis paremiamasis apgyvendinimas	
		4 Žmonės moterų prieglobstyje	4.1 Prieglobstis moterims	Moterys apnavindintos todėl, kad patyrė smurtą namuose ir numatytas trumpalaikis apsisistojimo laikas.
		5 Žmonės apgyvendinti imigrantams skirtose įstaigose	5.1 Laikinas apgyvendinimas / priėmimo centrai	Imigrantai dėl savo statuso esantys priėmimo arba laikino apgyvendinimo įstaigose
	5.2 Migruojančių darbuotojų apgyvendinimas			
	6 Žmonės, kurie greitai bus paleisti iš institucijų	6.1 Įkalinimo įstaigos	Prieš išleidimą neturi būsto	
		6.2 Medicininės įstaigos ²		Pasilieka ilgiau nei reikia dėl būsto trūkumo
	6.3 Vaikų įstaigos / namai	Nenustatytas būstas (pvz.: iki 18 gimtadienio)		
	NESAUGŪS	7 Žmonės gaunantys ilgalaikę paramą (dėl benamystės)	7.1 Institucinė globa vyresnio amžiaus benamiams žmonėms	Ilgalaikis apgyvendinimas su priežiūra, buvusiems benamiams (įprastai ilgiau nei metus)
			7.2 Remiamas apgyvendinimas (buvusiems benamiams)	
8 Žmonės apsigyvenę nesaugiai		8.1 Laikiniai su šeima / draugais	Dėl būsto trūkumo, gyvenimas būste, kuris nėra įprasta gyvenimo vieta	
		8.2 Nėra nuosavybės (dalinės) teisės		Būsto užėmimas, neturint nuosavybės teisės; nelegalus būsto užėmimas
		8.3 Nelegalus žemės užėmimas		Žemės užėmimas, neturint tam teisės
9 Žmonės kuriems grėšia išskeldinimas		9.1 Įsakymas išskeldinti iš nuomojamo būsto	Kur išskeldinimo įsakymai yra veiksmingi	
		9.2 Įsakymas perleisti būsto nuosavybės teisę kreditoriui		Kur kreditorius turi teisę nusavinti būstą
10 Žmonės, kuriems grėšia smurtas	10.1 Policijos užfiksuoti įvykiai	Kur policija imasi veiksmų, kad užtikrintų saugią vietą buitinio smurto aukoms		
NETINKAMI	11 Žmonės gyvenantys laikinose / neįprastose statiniuose	11.1 Mobilieji namai	Vieta neskirta įprastiniam gyvenimui	
		11.2 Neįprasti pastatai		laikino prieglobsčio lūšnelė, trobelė
		11.3 Laikini statiniai		Iš dalies ilgalaikis statinys: lūšnelė arba trobelė
12 Žmonės gyvenantys netinkamame būste	12.1 Užimtos naudojimui netinkamos gyvenamosios patalpos	Nacionalinių teisės aktų arba statybos nuostatų pripažintos netinkamomis gyvenimui		
13 Žmonės gyvenantys perpildytame būste	13.1 Didžiausias nacionalinis perpildyto būsto rodiklis	Apibrėžiamas, kaip viršijantis maksimalų nacionalinį žmonių tankį pagal bendrą grindų plotą arba naudojamus kambarius		

Pastaba: Trumpalaikiu apsisistojimu paprastai apibūdinamas trumpesnis, nei vienerių metų laikotarpis; ilgalaikiu apsisistojimu – laikotarpis ilgesnis nei vieneri metai. Šis apibrėžimas remiantis UNECE/EUROSTAT pranešimo (2006) rekomendacija yra suderintas su Census siūlomais apibrėžimais.

1. Apima priklausomybių rehabilitacijos institucijas, psichiatrines ligonines ir pan.
2. Laikino apgyvendinimo įstaiga benamiams žmonėms

FEANTSA is supported financially by the European Commission. The views expressed herein are those of the author(s) and the Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained herein.